

בסייעתא דשמיא

שיעורים בליקוטי הלכות

שנאמרו בס"ד ע"י

הרה"ח ר' ניסן דוד שליט"א

לקוטי הלכות חלק א' דף לא - לב
הלכות נטילת ידיים שחרית ד' אות יד-טז

מכון

הליכות נועם

tateziser@gmail.com

נכתב לפני עריכה

ניתן להאזין לשיעורים
במס' טלפון מיוחד
לשיעורי הרב שליט"א
במס' **0527111070**

לשמיעה, והורדה,
וכן להורדת הקונטרס
באתר בעטלער
betler.org

לקוטי הלכות או"ח דף לא - לב הלכות נטילת ידיים שחרית ד' אות יד-טז

כלליות התורה הוא לבוש וכלי אל הזריחה והדביקות בה'

ר' נתן ממשיך בביאור הפלאות בפסוק במשליל שמדבר משבחו של משה רבינו בקבלת התורה, מי עלה שמים וירד וכו', וזה: מי צָרַר מים 'בשמלה' דיקא זה בחינת מצות ציצית שתלויה בבגדים שהיא בחינת (תהלים קד) "עֵטָה אֹרֶךְ בְּשִׁלְמָה", מי צָרַר, מי עשה את הפלא הזה שהביא לנו מצות ציצית ששקולה ככל תרי"ג המצוות, והוא תיקון הבגדים בחי' שמלה, פי עלי ידי מצות ציצית שהוא תקון המלבושים, על-ידי דיקא צורך ומקשרין ומקדיקין צוררים, היינו שיכולים לתפוס קרושת החידושי תורה ברצונות וכיסופין, ופנימיות התורה, ומקשרים ומהרין מימי התורה הנמשכים מהזריחה של הבטול הנ"ל, שיהיו מקשרים היטב בלבם שיזכרו אותם ולא ישכחם, שיוכל להתפלל כראוי, לעשות ברכה כמו שצריך, ולחשוב מהש"ת, ולבא לתיקון המח והדעת כמו שכתוב (במדבר טו): "וְרֵאיתֶם אוֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'", וְכִמְבָאָר לְעֵיל הַיֵּטֵב. ע"י הציצית רואים את התכלית וזוכרים מצוות ה', ויכולים להתקשר במצב שהוא נמצא שם, שיהיה כלי לאור האמונה והדעת והזריחה שמאיר בו, ועל-ידיה יוכל להתגבר כנגד המתנגרים ביותר אחר-כך כנ"ל. ועל-יכן ציצית היא שמירה גדולה מהקלפות והסטרָא אחרָא, מחמת ששם נקשר אור הרשימו הנ"ל שמשם כל התורה, שעל-ידיה משגרים ומבטלים כל הקלפות והסטרָא אחרָא כנ"ל. ועל-יכן נקראת כל התורה על שם תקון השמלה שהוא בחינת ציצית, כמו שכתוב (ישעיה ג): "שִׁמְלָה לְכֹהֵן קָצִין תִּהְיֶה לָנוּ", כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיט): פסוק זה על התורה. הרי שכל התורה נקראת כשמלה, פי כל התורה נמשכת ומתקמת על-ידי מצות ציצית, שהיא תקון השמלה והמלבושים שהם הכלים כנ"ל, שזהו בחינת מי צָרַר מים 'בשמלה' כנ"ל. זהו תיקון המח של האדם, שיש לו תורה בבחי' שמלה, היינו שזה כלי שיוכל להתקשר בזה הרשימו של הזריחה, ועי"ז יתקן הדעת והמח, ויוכל לחשוב מה' ולהבין בתפילה ובתורה. וזהו: "מי הקים כל אפסי ארץ", שעל-ידיה הקים וקים כל אפסי ארץ, דהינו כל העולם בלוי, שהיה מתמוטט מגדל הקטרוגים וההתגרות שרצו להתגרות במשה מחמת שעלה לעליה כזאת, לבטול כזה. פשוט הפירוש מי הקים כל אפסי ארץ, היינו שהקים את העוה"ז, אך יש בזה יותר ויותר, כי הסיבה שכ"כ קשה בעוה"ז לבא לאמונה ותיקון הברית והמוחין, כי גם כשאדם מתעורר ויש לו זריחה, והרהור תשובה אמיתי, אח"כ יש התגרות גדולה ואינו יכול להתקשר אל הזריחה שהיתה לו. הקלי רוצים לבטל ממנו ההתקשרות של הזריחה למח הפשוט. ולזה אנו רחוקים מהדעת. כי טוען, הרי התחלתי, למה איני יכול להמשיך, זהו הכח של משה רבינו שתיקן כל אפסי ארץ.

כפה עליהם הר כגיגית, היינו שלולא הכלי של התורה, מתגרים הדינים ביותר

וזה בחינת (תהלים עה): "נִמְגִים אֶרֶץ וְכָל יִשְׁבֵיהָ" וכו', הנאמר על שעת מתן תורה, וכמו שכתוב (שופטים ה): "הָרִים נָזְלוּ" וכו'. הרים, הבריאה, נזלו, התבטלו, וזה בחינת גדל הדינים שהיה אז, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח). שִׁכְפָה עֲלֵיהֶם הָרַ כְּגִיגִית, אם אתם מקבלין התורה מוטב וכו', הינו כנ"ל, וידוע הקושיא מה ענין כפיית הר כגיגית, הרי אמרו נעשה ונשמע, אלא שאפי' שיש זריחה וביטול, אך אח"כ כשחוזרים לעוה"ז, אין דרך להתקשר לזריחה, כל ההר

ליקוטי הלכות ח"א דף לא-לב. נטילת ידיים שחרית ד' אות יד-טז

של דינים כגיגית נופלים על האדם לבטל אותו. לכן הראה להם שחייבים למצוא דרך לקבל תורה בדרך של כלי וצמצום, לספור ז' שבועות, לעשות צמצומים וכלים כדי לקבל בהם את הזריחה והרשימו.

שְׁפָשְׁפוּ עוֹלָיִם וּמִבְטְלִין עֲצָמוֹ בְּאוֹר הָאֵין סוּף שֶׁהוּא הַתְּכַלִּית, אֲזִי כָל הַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַדִּינִים וְכוּ' מִתְגַּרֵּין בְּיוֹתֵר, זֶה מִלַּחְמָה גְדוֹלָה וְצָרִיכִין לְהַתְגַּבֵּר פְּנִינָם לְשִׁבְרָם וּלְהַכְנִיעֵם עַל-יַדֵּי הַתּוֹרָה שְׁמַמְשִׁיכִין מִשֵּׁם פְּנ"ל. וְזֶהוּ: 'מִי הֵקִים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ', כִּי מִשָּׁה זָכָה לְעֹלוֹת וּלְיָרֵד בְּשָׁלוֹם, כִּי הַמְשִׁיד מִשֵּׁם תּוֹרָה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת 'מִי אֶסֶף רוּחַ בְּחַפְנֵי מִי צָרַר מִיָּם בְּשִׁמְלָה', וְעַל-יַדֵּי זֶה 'הֵקִים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ', שְׁקִים כָּל הָעוֹלָם בְּלוֹ שְׁלֵא יִחַרַב עַל-יַדֵּי הַתְּגָרוֹתֵם אֲזוּ, כִּי שִׁבַר וּבִטּוֹל בְּלָם עַל-יַדֵּי הַתּוֹרָה שְׁהַמְשִׁיד וּכְנ"ל: מִשָּׁה רַבִּינוּ נִתַּן לָנוּ תּוֹרָה שֶׁל חוֹמֶשׁ, מִשְׁנָה, גְּמ', זֶהר, קַבְלָה, וְיֵשׁ מִצְוֹת ה', וְע"י כָּל זֶה שִׁיךְ שִׁיחִיהָ כָּלִים. זֶהוּ גְבוּרַת הַצְדִּיקִים שֶׁמֵרָאִים לָנוּ דַרְכִים לַעֲשׂוֹת כָּלִים, לְהֵרָאוֹת לָנוּ מַה זֶה עֵיקַר מִצִּיאוֹת הַתּוֹרָה, כִּדֵּי שֶׁגַּם אֲנוּ נֹכַח לְאוֹר הַתּוֹרָה, וְלֹאמוֹנָה וְתִיקוֹן הַדַּעַת ע"י הַתּוֹרָה.

גם שזוכה להתבטל לה', עדיין לא נתבטל הסנה, והיצר מתגבר מחדש

טו) ביציאת מצרים התחילה הגאולה ע"י משה רבינו במראה הסנה וזה בחינת (שמות ג): "וַיֵּרָא מִלְּאֵךְ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה", שְׁמֵרְמֹז עַל צְרוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (תְּנַחֲמוּא שְׁמוֹת סִימָן יד) מִשׁוֹם "עֲמוּ אֲנֹכִי בְּצָרָה" (תְּהִלִּים צה). לְכֵן הַתְּגַלָּה ה' לְמִשָּׁה ע"י סְנֵה, בַּח' צָרָה הֵינּוּ שְׁעָקַר הַתְּגַלּוֹת אֱלֻקוֹת, בְּחִינַת בְּטוֹל הַנ"ל, זָכָה מִשָּׁה עַל-יַדֵּי שְׁנִתָּן לָבוּ עַל צְרַת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שָׁם), מִשָּׁה רַבִּינוּ חָשַׁב עַל כָּל הַצְרוֹת שֶׁל כָּל יְהוּדִי, מַה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיו הַתְּגָרוֹת הַדִּינִים, וּמִגְדֵּל צָרָתוֹ וְדַחְקוֹ מִצְרַת יִשְׂרָאֵל בְּטוֹל עֲצָמוֹ בְּתַכְלִית הַבְּטוֹל, עַד שְׁזָכָה לְהַתְּגַלּוֹת אֱלֻקוֹת, זֶהוּ עֲבוּדַת הַצְדִּיקִים שֶׁכ"כ נִזְהָרִים, וְחוֹשְׁבִים אִיךְ שִׁיךְ לְהַחְזִיר אֶת הָאָדָם לְהַשִּׁי"ת, לְהוֹצִיאָו מִדַּאגַּת הַפְּרַנְסָה, לְהוֹצִיאָו מִצְעָר יַגוֹן וְאִנְחוּ, לְהַצִּילוֹ מֵעוֹל הַפְּרַנְסָה וְלְהַחְזִיר אוֹתוֹ לְחַיִּים טוֹבִים שֶׁל תּוֹרָה תְּפִילָה וּמַחֲשָׁבָה וְקְדוּשָׁה, הַצְדִּיק מִצְטַעֵר וְדוֹחֵק עֲצָמוֹ מִצְרוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֲזִי עוֹלָה לְבִיטוֹל שְׁעַל-יַדֵּי זֶה הוֹצִיאָ אֶת יִשְׂרָאֵל מִהַגְּלוּת, וְקַבַּל אֶת הַתּוֹרָה וּנְתָנָהּ לָנוּ, וּכְנ"ל.

זזה (שמות שם): "וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בְּעַר בְּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינְנוּ אֲבָל", הֵינּוּ שְׁהַסְּנֶה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדִּינִים וְהַקְּטָרוּגִים, עֲרִין אֵינָם נֹאכְלִים וּמִתְבַּטְּלִים, אֶף-עַל-פִּי שְׁנִתְגַּלָּה אֵשׁ כְּזֶה דְּהֵינּוּ הַתְּגַלּוֹת אֱלֻקוֹת עַל-יַדֵּי הַבְּטוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אֵשׁ אֲכָלָה' כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יְבֵרִים ד): "כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה" וְכוּ', וְכְמוֹ שְׁכַתּוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ח): "רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבִתֶּיהָ", שְׁנֵאמַר עַל רִשְׁפִּי שְׁלֵהֲבַת אֵשׁ הַדְּבָקוֹת וְהַבְּטוֹל, וְהִיא רְאוּי בּוֹדָאֵי שְׁזָה הָאֵשׁ יִשְׂרָף וְיִכְלֶה אֶת הַסְּנֶה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַדִּינִים וְהַקְּטָרוּגִים שְׁמֵהֶם אַחֲזַת הַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת. גַּם לְאַחַר אֵשׁ הַבִּיטוֹל, חוֹזְרִים הַדִּינִים וְהֵינּוּ הַהִתְרַחֲקוֹת, וְלִכְאוֹ לְאַחַר שֶׁעֲלָה זֹכָה לְמָה שְׁזָכָה, הִיא רְאוּי שִׁתְּבַטֵּל מִמֶּנּוּ יֵצֵר הָרַע, אֲבָל מִשָּׁה רָאָה ש"הַסְּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ", וְעַם כָּל זֶה: "וְהַסְּנֶה אֵינְנוּ אֲבָל". וְעַל-כֵּן תִּמְנָה מְאֹד עַל זֶה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב שָׁם: "אֶסְוֶרָה נָא וְאֶרְאֶה" וְכוּ', וְאֲזוּ: "וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו מִשָּׁה מִשָּׁה" וְכוּ', וְאָמַר לוֹ: "אֵל תִּקְרַב הָלוֹם שֶׁל נְעֻלֶיךָ" וְכוּ', כִּי הַצְדִּיק מוֹסֵר נַפְשׁוֹ וְלָבוּ לְרֵאוֹת בְּצַרְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי סָר לְרֵאוֹת, וְה' אֹמֵר לוֹ, אֵל תִּקְרַב הָלוֹם שֶׁל נְעֻלֶיךָ, כִּי ה' אֹמֵר לוֹ, אֲנִי כִּי הוּא בְּעוֹה"ז, וְהַעֲצָה הוּא שֶׁהַצְדִּיק יַעֲלֶה לְדַרְגָּא יוֹתֵר גְּדוֹלָה וְיוֹתֵר גְּדוֹלָה, עַד שִׁיבַטֵּל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, גַּם אֶת הַגּוֹף, שִׁיחִיהָ לוֹ כָּלִים זָכִים לְגַמְרֵי.

הצדיק אמת יש לו כלים אמיתיים עד אין סוף

שאי אפשר להתקרב הלום כל זמן שיש לו איזה אחיזה מהגוף הגשמי כמו שכתוב בזהר הקדוש (תקוני זהר תקון כ כא דף מח.) ששול נעליך מרמז שיפשיט גופו שנגעה בו בת פרעה דהינו שיש בו איזה אחיזה מהבלי העולם הזה, כי צריכין להפשיט עצמו מזה הגוף לגמרי לגמרי בתכלית השלמות, דהינו לסתם עיניו מחיזו דהאי עלמא לגמרי, ואז יכולין לעלות לשם בשלום ולשוב ולירד משם בשלום, ולהמשיך תורה משם, שעל ידיה מבטלין ומשברין כל היגים וכל הסטרא אחרא וכנ"ל.

כאן ר' נתן מזהיר שאי אפשר להתקרב הלום רק לאחר שיבטל הגוף לגמרי לגמרי בתכלית השלימות, כמוזכר שר' נתן מדבר ממושה רבינו, שזהו מה שהזכרנו לעיל, כי הביטול שיש לנו לאור אין סוף, הוא בדמיון כזה, הגם שאנו מתבטלים לה' באמת, אלא שאנו קוראים לזה אין סוף, ובאמת אין לנו כלים לזה, אך הצדיקים הגדולים יש להם כלים עד שם, שזהו ענין 'של נעליך', משה רבינו התחדש ועלה למדרגה יותר ויותר עליונה, ומסר נפשו ופעל אצל השי"ת שימשיך תורה לעולם הזה שיהיה בו כלים לכל זריחה! ע"י שמירת התורה, וקבלת עול בשמחה ולימוד התורה, זהו מציאות הכלים, וכל זה רק ע"י שיש הצדיק הגדול שיש לו את הכלים האלה, הוא מתקן גם לנו דרך להתבטל לאא"ס, ונוכל לזכות לברכה וישועה.

משה מיאן לגאול אותנו ממצרים, כי ראה שגם לאחר גאולה יש התגרות חרשה, אך עצת ה' לעולם תעמוד

ועל-כן מאן משה בשליחותו כמה פעמים, ואמר: "שלח נא ביד תשלח", כי הוא מלחמה גדולה ועצומה מאד, עד שאפילו משה רבנו שזכה להמשיך כל התורה, ובאמת שב והכניע אותם מאד בידוע ועלה וירד משם בשלום עם כל התורה בלה, אף-על-פי-כן התגרו מאד בישראל על-ידי הסתת הערב רב, עד שעשו מה שעשו. משה רבינו ידע שזה מלחמה גדולה, אע"פ שיכניסו את האמת בעולם, הבע"ד מתגרה מאד, כי גם לאחר כל המדרגות הגדולות זה לא פשוט, אך ה' הכריחו לגאול את ישראל וליתן להם תורה אבל ה' יתברך הכריח את משה לילך בשליחותו, ולגאל את ישראל ולתן להם את התורה, כי הבטיחו והודיע לו ג'ל כח התורה שכח התורה עומדת פנגדם תמיד, בבחינת (תהלים לג): "עצת ה' לעולם תעמוד" וכו'. כי הצדיק יודע לתקן יחד עם הבחירה של האדם, ללמדו שיחזור לאחוז בתורה, בחי' עצת ה' לעולם לעולם תעמוד, כי אף-על-פי שהתגרו בהם ועשו מה שעשו, אף-על-פי-כן כח התורה שקבלו נשאר לרורות לנצח, שבוזה אנו מחיין עצמנו בכל תקף צרותינו המרבות רחמנא לצלך בכל ימי הגלות המר בבחינת (שם קיט): "זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני", כי עתה לא היה לנו שום קיום חס ושלום, לולא ה' עזרתה לנו שהקדים רפואה למכה שכבר קבלנו את התורה וכנ"ל, וכמבאר מזה בזהר הקדוש וכמוזכר בדברינו הרבה מזה במקום אחר, עין שם:

הלכה זאת היא כלליות דרכי עבודת ה', איך להתענג מנועים זיו השכינה

בקטע הבא מסכם את כלל הענין הזה בפשטות, וצריך להקדים כאן, שיש מעוררים בענין ההלכה הזאת, אע"פ שבדברי רבינו זה מובא לגבי נושא הצער והיסורים שיתבטל שם אל התכלית, אך לבד מזאת יש לזכור שכלל דבה"ק בסי"ס"ה הוא כלל הענין של ההתקשרות לרבי, שמכניס אותנו לחיים אמיתיים שזהו הגן, השרה, ע"י בעל השרה. והלכה זאת היא

ליקוטי הלכות ח"א דף לא-לב. נטילת ידיים שחרית ד' אות יד-טז

הראשונה שעניינה עבודת השם, איך מתקרבים לאמיתת העבודה, זהו עיקר עבודה של אדם. יש לעורר שברוך כלל מי שמדבר בכל הספה"ק ובשיחות, מעורר אותנו בפשטות, תיקון חצות, לשבר שינה, לשמור על הזמן, לא להתבטל, זה דבר שיכולים להבין, להתמיד בתורה, ולהיות תמיד קשור לתורה, ומי שזוכה מתייגע בתורה, ומבין ומחדש חידושי תורה, כל אחד לפי עניינו, בגמ' שו"ע, זה"ק וכל זה כשמתייגע מאד בלימוד התורה.

אך הלכה זאת מדבר מענין אחר, הגם שגם הזכיר שעיקר הדבר הוא להתחדש בתורה, עי' להלן אות טז. אך יתכן שאחד ילמד ההלכה זאת, ויאמר שאינו מדבר כלום, ואינו מבין כלל מהו עוצם התגרות הבע"ד שר' נתן מאריך להזכיר כאן. ב"ה זכינו להבין את ההלכה לאחרונה, וראינו והבאנו את עוצם נפלאות הדרך הברורה שיש בהלכה זו, שזה ממש כל חיינו, שעיקר הבחירה הוא להתבטל לאא"ס תמיד, ובזה מגלה לנו מהו עיקר התמימות ופשיטות, ועיקר ההתקשרות לרבינו, כי הרצון של האדם צריך להיות לזכות לקדושה, לשבר התאוות, ולצאת ממה שרואה את העולם הזה כנפרד, בכלבולים ותאוות.

בהלכה זאת יש דרך חיים גם לאיש פשוט איך לרפאות נפשו

ובשאינו מתעורר עדיין לעבודת ה', הרי עיקר האדם הוא שירפא את נפשו שיחזור להיות בר דעת ובעל שכל, להתפלל וללמוד, ויהיה לו איזה קשר למה שקורה, לא כמו מי שמבולבל ומלא עצבים ותוסס מלא רוח, שזה הטבע שלו, וצריך לרפאות את זה, להכנס לתוך השדה, לתוך הגן עדן, שזהו עבודת ה'.

ובודאי יסוד חיי האדם הוא לשמור זמן התפילה ולהתייגע בתורה יומם ולילה כמה ששייך, לפי היגיעה שיש לו. רבינו שם לב לענין הזה, שיש אנשים שאין לומדים בי מרוצים ללמוד רק בדרך שלמדו בישיבה, אח"כ יש זמן שאינו יכול ללמוד כך ממילא אינו לומד כלום, כי רוצה דווקא בעיון, ובענין הזה עובר על האדם הרבה מאד, והרי עיקר האדם למעשה הוא קביעת התורה, ואם כבר זכה לקבוע עצמו ביגיעת התורה, חבל חבל, למה שלא יזכה להיות יהודי, שזה הרי כלל דרך החסידות, מה שהתגלה מהזה"ק, ומה שהבעש"ט מלמד את זה באר היטב, ומה שרבינו מלמד את זה באופן הכי ברור, ורואים את זה בכל הלכה והלכה, ר' נתן מלמד איך לחשוב מה', להיות קרוב לה', להיות בטל לה'. זהו תכלית התורה, תורה שלומדים בלי לחשוב על התכלית, חסר בהתקרבות לרבינו, אתה יודע מרבי כזה שרוצה להביא אותך לדביקות בה' שזהו כלל אור הבעש"ט ורביה"ק, וכידוע וכמפורסם. ואין צריך להאריך בזה בכל הלכה, כי זה דבר פשוט, שאם לא מתעלה לדביקות בה', הוא נשאר בכמה עניינים כמו שנשאר ואין צריך להאריך. הרי צריך באמת להתייגע בתפילה, ולקדש המעשים, ולהתעלות מכל צער ובולבול, וללמוד תורה בחשק חרש.

בהלכה זאת ר' נתן מאריך בדבר זה, ובענין הזה דייקא בשני אופנים, אצל האדם הפשוט שהמח מאד מבולבל, עושה ברכה ולא יכול לכוון, ואפי' חלק אחד מהתפילה אינו יכול, ולא יכול לשבת ללמוד, מי יעזור לו? יש אנשים מוכשרים ויש שלא מוכשרים, מי יעזור לו, מי ירפא אותו? הרי עיקר רפואתו שיאחו עצמו בהשי"ת, תמיד להתבטל לה', מכל צער וכל מה שעובר בחיים בפרנסה, בריאות, מחלוקת, חלישות הדעת, כשיצא מזה, כך יוכל לחיות את החיים שלו.

לימוד התורה עם השק לקיים, זהו הכלי אל הזריחה

ולמי שכן יודע באמת מהו עבודת ה', יודע שהעיקר הוא ביטול להשי"ת ולזה צריך בעיקר כלים ולבושים, היינו שאדם עושה בכל דבר איזה צמצום לאלקות, כמ"ש בלקות סי' ה' שצריך איש תבונות, שעושה צמצומים לאלקות, וכן בלקו"מ סי' ל"ה, חידוש העולם, עיקר הדבר שבכל דבר שעושה הוא מעלה את הניצה"ק שבדבר ומחדש את הבריאה. הרי שבדבר הזה עושים כלי.

כשארם הולך בבית, וחושב איפה השי"ת נמצא, אח"כ נעשה המציאות הזה כלי, שזה דרכי העבודה שמתבאר בדברי הצדיקים, ויש בזה הרבה דרכים, ועיקר הדבר הוא באכילה ומשא ומתן, שיעשה כל דבר בקדושה, כמו שראינו אצל אנ"ש, כל דבר עשו עם כזה יראה, כזה התעוררות. יש שעשו בתמימות, ויש שכן הבינו מה הענין המבואר בספה"ק, שזהו תכלית האדם לעשות כלים להתרבות בה' בכל מה שעושה. כל דבר גשמי, מתהפך להיות כלי. ואח"כ יש חידושי תורה, כשלומד גמ' ושו"ע ומתחדש הפשט, מתחדש אור של תורה, וכן כשחושב בדברי הזה"ק ובדברי רבינו, הרי מתחדש אור התחדשות בעוד דרך נפלא של אהבה יראה ודביקות בה'. זה נקרא כלים.

וכשיש כלים, אזי מאיר לו הרשימו, ומתקשר הזריחה להכלי, שזהו ענין ציצית ותפילין כאמור לעיל, וזהו קימת הבוקר, וזהו אור יום ועבודת ה', ר' נתן מלמד לנו איך לעבוד את ה', שעי"ז יכול להיות שכל דבר שעושה יהיה כלי אל הזריחה, ואח"כ יבא עוד פעם זריחה, זהו החיים טובים ואמיתיים של גן עדן, להיות רבוק בה', כמו שר' נתן חוזר על זה כמה פעמים בהלכה זו.

וכמוכן מי שאינו אוחז בזה, ולא יודע מהענין הזה, אצלו נעשה הענין באופן אחר שיוכל להחזיק מעמד בעולם, לרפאות את נפשו, שיזכה ללמוד שיעור גמ' ושו"ע, או שכותב, לא שיעור שלמד סתם, סתם בלי להתקרב לה', הרי צריך שיהיה נעשה כלי מהלימוד הזה, להשתוקק שהלימוד יהיה נעשה כלי, נכון שאני לא לומד את זה, אבל צריך להתחדש בלימוד.

כשנכנס להתנוצצות חדשה, תיכף מתגריין בו ביותר

טז וְזֶה צָרִיךְ כָּל אָדָם לִידַע, שְׁבִכָּל עַת שֶׁמִּתְנוּצֵץ לּוֹ אֵיזָה הַתְּנוּצְצוֹת אֲלֻקוֹת, בִּשְׁבַת קוֹדֵשׁ, אוּ בַהֲתַבּוּדוֹת, וּבִפְרַט בְּצִיּוֹן, כֹּל אַחַד מֵה שְׁזוּכָה, אוּ אִם נִתְעוֹרֵר בְּאֵיזָה הַתְּעוֹרְרוֹת חֲדָשׁ לַה' יִתְפָּרֵךְ הַתְּעוֹרֵר בְּתַשׁוּבָה, יִרְאֶה וְאֵהָבָה, דְּבִיקוֹת בַּה', שְׁזָה גַם כֵּן נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַתְּנוּצְצוֹת אֲלֻקוֹת, בִּי אֶף-עַל-פִּי דְאִיהוּ לֹא חֲזִי מְזִלְיָה חֲזִי, אַתָּה יוֹדֵעַ לֵאמֹר זְכִית, נִפְתַּח לְךָ אוֹר אִין סוּף, אֲבָל תִּדַע שֶׁהֵנָּה זְכִית, אִךְ אַח"כ יַעֲבוֹר עֲלֶיךָ, יֵשׁ פֶּה מִלְחָמָה, כְּשֶׁאֲדָם לֹא מִקְשֵׁר אֶת הַלִּימוֹד אֶל הַזְרִיחָה, אִזּוּ הַמִּלְחָמָה מִפִּילָה אוֹתוֹ, וְזֶה מֵה שֶׁעוֹבֵר עַל אֲדָם, יֵשׁ לוֹ אֵינִפְקִיעָה כֹּל הַזְמַן שֶׁלֹּא נִגְמַר, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַלִּימוֹד שֶׁיְהִי כֹלֵי אֶל הַזְרִיחָה, וְיִהְיֶה חֲזָק נֹגֵד הַהֲתַגְרוֹת וְאֵל יִחְלֹשׁ דַּעְתוֹ מִמָּה שֶׁמִּפְּיִלִים אוֹתוֹ, בִּירִידוֹת, צַעַר יִגוֹן וְאַנְחָה וְכו'.

אִזִּי תִכְף מִתְגָּרִים בּו יוֹתֵר וְיוֹתֵר. זֶהוּ הַמִּלְחָמָה שֶׁר' נָתָן מְדַבֵּר עַל זֶה, לְחֹזֵר לְדְבִיקוֹת בַּה', כִּי אִם הַעִיקָר רִק גַּמ' וְשׁו"ע וְגַמְרֵנוּ, מֵה מִלְחָמָה יֵשׁ בּוֹזָה? אֵלֵא כְּשֶׁרוּצָה לְהַתְּרִיבֵק בַּה', יֵשׁ מִלְחָמָה שֶׁל חֲלִישוֹת הַדַּעַת וְיִצֵר הָרַע, וּמִבְּלָבָלִים אוֹתוֹ, וְלֹא יִכּוֹל לְמַצוֹא דְרַכִּי עֲבוֹדַת ה', פְּשׁוּט חֶסֶר לוֹ אוֹיֵר לְנִשְׁמָה, כֹּל הַלְקו"מ לֹא שֵׁיךְ לוֹ, נַחֲלֵשׁ דַּעְתוֹ, לֹא תוֹפֵס אֶת זֶה, וְלִכֵּל אֲדָם, יֵשׁ גַּם מִלְחָמָה, פְּשׁוּט לְרַפְאוֹת אֶת נַפְשׁוֹ, לְצַאת מִפְּגַה"ב וְלְצַאת מִהֲתַאוֹת וְלֵהִיּוֹת יְהוּדִי, וְזֶהוּ

המלחמה אצלו.

האדם צריך להיות חזק מאד אפי' נגד אלפים ורבבות התגרויות של הבע"ד

וצריך להיות חזק הרבה לבל יפול מזה, אף אם יהיה בן אלפים ורבבות פְּעָמִים חס ושלום, רק צריך להתחזק הרבה על-ידי התורה, כי לזכור את הזריחה, זהו כונת לימוד התורה, שיהיה כלי אל הזריחה כי אפילו מי שאינו זוכה להמשיך חידושי תורה ממש, אף-על-פי-כן יתחזק על-כל-פנים לעסק בתורה בהתעוררות חרש, גם כשאינו יכול בעצמו לחודש חידושי תורה, יתחדש בלימוד ספרי רבינו, ובוודאי מה ששומעים מחבר, ומחפשים באמת בדברי רבינו, וממשיכים חידושי תורה אמיתיים באור הזה"ק והבעש"ט ורביה"ק שמאיר לנו את הכל ומבינים את זה באמת, הרי דברי תורה הם באמת כלים אמיתיים, ואפי' מי שלא יכול גם כל זה, העיקר הוא ההתעוררות החדש, שאני רוצה להתקרב לה' ע"י הלימוד, ולקיים את כל דברי התורה בפשיטות ובתמימות, אני רוצה לקיים, אני רוצה את השי"ת, זה נקרא תמימות ופשיטות ולא יצא מדרכי התורה חס ושלום. רק ירבה רצונות וכסופין להיות כרצון ה'.

הגם שכוסף להיות בתכלית הפרישות, אל ירשע בזה בעצמו שרצה ולא הצליח

כי אף-על-פי שלפי אור ההתלהבות וההתנוצצות של בחינת הבטול הנ"ל, הוא נכסף להיות קדוש ופרוש ומבדל לגמרי מהכלי עולם הזה לפי הזריחה של ההתנוצצות הזה, כי היה לו אור מופלא מאד, והיה בטוח שמעכשיו אין לו יצר הרע לעולם ועד נצח סלה, שזה באמת עיקר התשובה לצאת מזה, ואין לי שום עסק עם זה כבר, להיות פרוש ומובדל בתכלית הקדוש, כפי ההתנוצצות שהיה לו, ובאמת כך ראוי להיות (וכמבאר בדברינו מזה במקום אחר), אף אם אף-על-פי-כן יצרו מתגבר עליו ומתגרה בו ביותר עתה דיקא, עתה דייקא אחר ההתנוצצות הגדולה מתגרה בו יצר הרע כ"כ אל יפול לגמרי על-ידי-זה חס ושלום, ואל יחלש לבו, רק יתחזק לכלי לצאת חס ושלום מדרכי התורה בפשיטות, ויקים: "אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה", שלא ירשע הרבה חס ושלום, על-ידי שרצה לצדק הרבה ולא עלתה בידו. כי יש סכנה גדולה מאד, שאדם שואל הרי רציתי והשתדלתי, איך נפילתי כ"כ, לכן יזכה לא להרשע הרבה ע"י שרצה לצדוק הרבה, איי איי, זה דבר שעובר על אנשים, ה' ירחם, ואז פשילך בדרך זה ויהיה חזק הרבה בזה, היינו שיזכה ללמוד בהתעוררות, ויתעורר לשמוע שיעורים, ולהכין כלים ע"י הלימוד, ולקיים את התורה בפשיטות ברצון וכיסופין, שאז התורה תהיה הכלי, כמו שרבינו הכין לנו כלים נפלאים מהזהק, ודברי הבעש"ט והצדיקים, שזהו כלל הדרך להיות קרוב לה', שזהו עיקר יסוד החיים, אז ילך לבטח ורכו, וימצא דרך ברור בעבודת ה' אז ילך לבטח ורבו, ויוכל בכל פעם לעורר עצמו לה' יתברך ולסתם עיניו בכל עת ולבטל עצמו בנ"ל. ואם יזכה לבטל עצמו באמת מעתה על-כל-פנים לצאת מחיזו דהאי עלמא לגמרי פראוי באמת, בוודאי מה טוב, היינו שיתכן שעכשיו באמת יזכה, לקום ביראת שמים, ויתנהג בקדושה, ויקדש עצמו במותר לו, ויעמוד בנסיגות, ויחשוב באמת מעלמא דאתי, יחשוב מהשי"ת, בוודאי מה טוב, ואם לאו חס ושלום, על-כל-פנים לא יפול מזה כלל כלל, רק יחזק עצמו להיות לאיש פשר בפשיטות גמור ונכ"ל. רק יתחיל עוד פעם מחדש, להכין כלים להזריחה, ואזי הרשימה תיכנס בכלים, זהו יסוד עבודת ה', והוא כלל מצות לימוד התורה באמת. שאומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ואח"כ אומרים ואהבת, ואח"כ ושננתם לבניך, שזהו הכלי אל הביטול של

אחרות ה'. וכך יחזק עצמו תמיד.

ביאור אות ח' שבפרק קי"ט בתהלים ע"פ הנ"ל

כאן ר' נתן ממשיך לבאר כמה פסוקים בתהלים קי"ח, תמני אפי, יש שם ח' פעמים כל אות, ור' נתן מבאר כאן כמעט כל אות ח', ו' פסוקים מתוכם הוא מבאר, ולא ביאר את ב' הפסוקים האחרים, אך הם מובנים בפשטות מתוך דבריו כמ"ש להלן.

וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קיט): "חֲשַׁבְתִּי דְרָכֶי וְאָשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדוֹתַיִךְ". כִּי מִתְחַלֵּה סֵפֶר מִגְדֵּל תְּשׁוּקָתוֹ וְהִתְלַהֲבוּ לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת בְּטוּל הַנֶּל, וְזֶה (שם): "חֲלֹקֵי ה' אֲמַרְתִּי וְכוּ', רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כֹּל הַרְצוֹן שֶׁלִּי רַק לְשִׁמּוֹר דְּבָרֶיךָ, זֶה חֲלֹקֵי בְּחִינִים, הֵינּוּ שְׂאֵינִי רוֹצֵה שִׁיְהִיָּה לִּי שׁוֹם חֲלֶק בְּהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, רַק 'חֲלֹקֵי ה' אֲמַרְתִּי', כִּי אֲנִי רוֹצֵה תְּמִיד לְדַבֵּק עִצְמִי רַק בְּה' יִתְבָּרַךְ לְכָלֵל בְּאוּרוֹ הָאֵין סוּף, וְזֶהוּ (שם): "חֲלִיתִי פְּנִיךָ בְּכָל לַב", שְׂאֵנִי מִיֵּחַל וּמְקַוֶּה וּמְחַכֶּה בְּכָל עֵת רַק 'לְאוֹר פְּנִיךָ', כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֶׁשׁ הוּא בְּלִשׁוֹן (איכה ג) "חֲלֹקֵי ה' אֲמָרָה נִפְשִׁי עַל כֵּן אוֹחִיל לוֹ", שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת תְּשׁוּקָת בְּטוּל הַנֶּל. חִילִיתִי לִשׁוֹן תְּשׁוּקָה וְכִיסוּפִין שֶׁזֶהוּ עֵיקַר הַיהוּדִי, כּוֹסֵף לְקְדוּשָׁה וְטַהֲרָה וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וְתַפִּילָה בְּשִׁלְמוֹת, וְזֶהוּ: "חֲשַׁבְתִּי דְרָכֶי וְאָשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדוֹתַיִךְ", הֵינּוּ שְׁלֹפֵי עֵצִם הַהִתְלַהֲבוּת וְהַתְּשׁוּקָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת, הִיא אֲפֻשֶׁר שִׁיתְגַּרּוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר חֵס וְשְׁלוֹם, וְיִרְצוּ לְהַפִּיל אוֹתֵי חֵס וְשְׁלוֹם עַל-יְדֵי-זֶה וְכוּ' ל, עַל-כֵּן אָמַר: "חֲשַׁבְתִּי דְרָכֶי וְאָשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדוֹתַיִךְ". שְׂאֵנִי מִחֲשֵׁב דְרָכֶי בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם וּבְכָל שְׁעָה מִה הַתְּכַלִּית מִכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּלִי, וְלִפִּי חֲשׁוֹבוֹנִי וּמְחַשְׁבֵּתִי בּוֹדֵאִי אֲנִי מִתְּלַהֵב בְּכָל עֵת לְבַטֵּל עִצְמִי לְגַמְרִי, לְהַתְּנַהֵג בְּקְדוּשָׁה וְטַהֲרָה, וְלִשְׁבֵר כֹּל מִדָּה רַעָה, לַעֲשׂוֹת הַכֹּל בְּקְדוּשָׁה, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה כְּלִים לְאוֹר מוֹפְלָא, עֲצִמּוֹם לְאַלְקוּת, אֲךָ חֲלִילָה וְחִלְיָה שְׂאֵפּוֹל מִזֶּה נְפִילָה כֹּל שֶׁהוּא חֵס וְשְׁלוֹם כְּשֶׂאֵנִי רוֹצֵה שְׂאֵינִי עוֹלָה בְּיָדֶיךָ, רַק: וְאָשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדוֹתַיִךְ, לְנַחֵם וְלְחַיֵּית עִצְמִי עַל-יְדֵי הָעֲדוּת שֶׁהוּא הַתְּוֹרָה שְׁקִבְלָנוּ, וְלְהַזְהֵר לְבָלִי לְצִאת עַל-כָּל-פְּנִים חֵס וְשְׁלוֹם, מְדַרְכֵי הַתְּוֹרָה בְּפִשְׁטוּת וְכוּ' ל. אִם לֹא הִצְלַחְתִּי, אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, וּמִנַּחֵם עִצְמִי ע"י עֲדוּת הַתְּוֹרָה, וְלְהַזְהֵר עַכ"פ לֹא לַעֲבוּר עַל שו"ע בְּפִשְׁטוּת.

העצה לחזור תמיד בזריזות לפשטות התורה, לעשות ממנה כלים אל הזריחה

וְזֶהוּ (שם): "חֲשַׁתִּי וְלֹא תִתְמַקְּמֵתִי לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתַיִךְ", הֵינּוּ שְׁמַתְעוֹרֵר בְּהַתְּעוֹרְרוֹת חֲדָשׁ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת שֶׁתְּכַף אֲנִי מְזַרְזוּ עִצְמִי בְּזִרְזוּת גְּדוֹל מְאֹד לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתַיִךְ בְּפִשְׁטוּת עַל-כָּל-פְּנִים, כִּי מִחֲמַת שֶׁהֵם מִתְּגַרְּמִים אֲזִי בְּיוֹתֵר כְּנ"ל, עַל-כֵּן צְרִיכִין לְהַתְּגַבֵּר לְהַזְדַּרְזוּ מְאֹד בְּזִרְזוּת גְּדוֹל נֶגְדָם לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתַיִךְ יִתְבָּרַךְ וְכוּ' ל. וְזֶהוּ (שם): "חֲבָלֵי רְשָׁעִים עוֹדֵנִי תוֹרְתֶךָ לֹא שְׁכַחְתִּי", כֵּאֵן מִפְּרֵשׁ וּמְבַאֵר הֵיטֵב כֹּל עֵינֵי הַנֶּל, הֵינּוּ כֹּל מִה שֶׁעוֹבֵר עֲלָיו, הֵנָּה הִיא לִי הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה מְאֹד, וְהֵנָּה רְשָׁעִים מִתְּגַרְּמִים בּוֹ, הַקְּלִיפּוֹת מוֹנְעִים וְחוֹלְקִים וּמְבַלְבְּלִים אֶת הַשְּׁכָל וּמְפִילִים אֶת הָאָדָם, שֶׁהֵם מִתְּעַדְּיָן עֲלָיו וּמִתְּגַרְּמִים בּוֹ בְּיוֹתֵר מִחֲמַת בְּחִינַת גְּדֵל הַהִשְׁתַּקְּקוּת, בְּחִינַת בְּטוּל הַנֶּל, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'חֲלֹקֵי ה' אֲמַרְתִּי וְכוּ' כְּנ"ל. וְזֶהוּ: "חֲבָלֵי רְשָׁעִים עוֹדֵנִי", שֶׁהָרְשָׁעִים שֶׁהֵם הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת, מִתְּעַדְּיָן וּמִתְּגַרְּמִים בִּי בְּיוֹתֵר מִחֲמַת הַנֶּל, בְּכַמָּה וּכְמָה דְרָכִים שֶׁל הַתְּגַרְּרוֹת, אֲבָל אֲנִי 'תוֹרְתֶךָ לֹא שְׁכַחְתִּי', כִּי אֲנִי מַחֲיָה עִצְמִי בְּכָל עֵת עַל-יְדֵי הַתְּוֹרָה, שֶׁמְקַרְרֶת הַצְּמָאוֹן וּמְשַׁבֵּרֶת וּמְבַטֵּלֶת אוֹתָם כְּנ"ל. זֶהוּ אַחִיזָה שֶׁלֹּנוּ בְּתוֹה"ק, לְאַחֲזוֹ תְּמִיד בְּתוֹרָה, וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת, וְלִלְמּוֹד תוֹרָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוּלָה, בְּרִצּוֹנוֹת וְכִיסוּפִין לְתוֹרָה וְעִבוּדָה, וְכך גַּם לְחֲדָשׁ חִידוּשֵׁי תוֹרָה כְּמָה

ליקוטי הלכות ח"א דף לא-לב. נטילת ידיים שחרית ד' אות יד-טז

שאפשר. כנ"ל. וכל יוכל להחיות נפשו.

וזהו (שם): "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", כי כל דברינו המבארים בכל ההלכה הזאת, הכל סובב והולך על ענין קימת חצות, שזהו כלל ההלכה, לזכות לצאת מחשכת לילה ולזכות לאור יום, לילה הוא הצער והתגברות הקליפות שאין זריחה, ולזכות לאור יום ביטול אל התכלית, והתקשרות הזריחה אל הכלים שאז הוא התעוררות השנה שנמשך בשרשו מבחינת ששבין וחזרין מהבטול וכנ"ל, ואז הסטרא אחרא רוצה להתגבר בשנה גשמיית שהיא סטרא דמותא, שהוא בחינת סטרא דמסאבא דשריא על ידו (זהו וישב דף פדו:) כנ"ל, כנודע בספרי קודש שעיקר התגברות הסט"א בנקודת חצות, וכאן כתב ר' נתן להדיא כדברי הרש"ש שמבאר באופן הזה ואזי צריכין להתגבר להתעורר מהשנה בזריזות ולקום בחצות ולעסוק בתורה, ועל-ידיה ממשיכין בח התורה שנמשך מאור הזריחה של הרשימו, ועל-ידי זה עמדים פגרים ומכניעים אותם כנ"ל. וזה בחינת: "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" שנסמך לפסוקים אלו, המתחילים: "חלקי ה'", שמדברים מענין התנוצצות של הבטול הנ"ל, שצריכין להחיות עצמו רק על-ידי התורה, שזה בחינת: "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" כנ"ל:

חבר אני לכל אשר יראוך - עיקר בנין כלי התורה ע"י חברים טובים שמחפשים להבין דברי הצדיק באמת

אקום להודות לך, להודות לה' על עצם התורה. ובזה נוכל להבין גם את שני הפסוקים האחרונים חבר אני לכל אשר יראוך ולשמרי פקודיך: חסדך ה' מלאה הארץ חקיד למדני: כמו שהרגשנו מקודם שהעיקר הוא להתדבק לחברים טובים, כי המשכת התורה הוא ע"י נקודת הרב, נקודת עצמו ונקודת החבר, ושם יוכל לשמוע חידושי תורה מחבר, וזהו חבר אני לכל אשר יראוך, חברים שמדברים מקיפי הדעת בעבודת ה', כמ"ש בלקו"ת סי' ז', אני מתחבר לאלה שמעוררים לדבר איך לשמור פקודיך, איי חסדך ה' מלאה הארץ, שזיכית אותנו תמיד לדבר ולשמוע בירורים אמיתיים בהבנת דברי הצדיק וכלל דברי התורה, ובזה נתחדש באור התורה, למצוא דרך ברורה בעבודת ה' תמיד, דרך לבנות כלים של תורה, כלים מדברי רבינו, מתחילים להבין אותם, מקושרים לדרך הזה"ק והבעש"ט.

זכינו ללמוד מאמר מופלא כזה, נטילת ידיים שחרית הלכה ד', מה נאמר ומה נדר זה יסוד ועיקר דרך העבודה, תמיד להתבטל לא"ס איזה שעה, בפרט בחצות, ולהתחיל התחלה חדשה, שזהו כל חפצי ורצוני, ולקבוע בלבו שזה כל רצוני באמת הוא רק להתדבק בה' ולהתפלל בכוונה במסירות נפש, לשבר התאוות ולהסתכל רק על התכלית, ולהמשיך אח"כ חידושי תורה, להמשיך הזריחה לתוך הכלים. זה חלקינו, וזהו כלליות ציצית ותפילין וק"ש ובנין הדעת, וכלל ד' חלקי התפילה, אחרש ד' העולמות, וכך יוכל למצוא את ה' בכל דבר, שכל הבריאה יהיה כלי לאור הזריחה, זהו כלל דרך העבודה, יזכנו ה' ללכת בה תמיד אמן.